

Kokousmuistio

17.2.2023

 VN/13779/2022
 VN/13779/2022-VM-22

 Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja
 digitalisointihanke

Tutkimusjaoston kokous 2/2023

Aika 15.2.2023 klo 9.00-11.00

Paikka TEAMS

 Osallistujat Soili Vasikainen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
 Mikko Peltonen, maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja,
 Ulla Äänismaa, ympäristöministeriö, poissa
 Juho Jokinen, valtioneuvoston kanslia, poissa
 Satu-Anniina Pakarinen, Suomen Akatemia, paikalla 10.10 asti
 Esa Paunula-Ontto, Innovaatorahoituskeskus Business Finland
 Ella Bingham, Aalto yliopisto
 Matti Honkala, Lapin yliopisto
 Minna Sutela, LAB Ammattikorkeakoulu, paikalla 10.45 asti
 Anna Maria Nuutila VTT Oy
 Jutta Petäjä, Luonnonvarakeskus

 Marita Virtanen, valtiovarainministeriö, asiantuntija,
 Mikko Lehtonen, valtiovarainministeriö, asiantuntija
 Ulla Suomela, valtiovarainministeriö, sihteeri

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen 9.00.

2 Ilmoitusasiat

Ei ilmoitusasioita

3 Kokouksen esityslista

Hyväksyttiin 8.2.2023 päivätty esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

4 Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (1/2023 27.1.2023) muistio.

5 Jaoston tilannekatsaus ja työn eteneminen

Todettiin tiedoksi tutkimusjaoston tilanneraportti. Talouden yhtenäistämiseen liittyviä käsitteitä (mm. omavastuuosuus, in kind/maksutta käyttöön saatavat resurssit) on määritelty. Tutkimustoimintaan liittyvistä tietovarannoista on laadittu kuvaus. Edellisestä kokouksesta siirtynyttä vaikutusketjuasiaa tarkastellaan tässä kokouksessa. Sen lisäksi jaostossa keskustellaan avustuspäätöksiin liittyvistä asioita. Viime kokouksen. Ulkoisen viestinnän riskien madaltamiseksi on kalenteroitu

 Postiosoite
 Postadress
 Postal Address
 Valtiovarainministeriö

 Käyntiosoite
 Besöksadress
 Office

 Puhelin
 Telefon
 Telephone

 Faksi
 Fax
 Fax

 s-posti, internet
 e-post, internet
 e-mail, internet

 PL 28
 00023 Valtioneuvosto

 Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

 0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

sidosryhmätapaamisia (Tulanet, Arene, Unifi, Tilastokeskus, Certia, Tiedejatutkimus.fi, parlamentaarinen t&k&i –työryhmä).

Seuraavaksi tarkastellaan tutkimusrahoitukseen liittyviä käsitteitä ja rahoitukseen liittyviä käytänteitä. Tarkastelua on tehty yhdessä Valtiokonttorin kanssa ja sitä jatketaan vielä maaliskuun alussa. Lisäksi tullaan esittelemään yhteishankkeisiin liittyviä käytänteitä. Työn alla on jaoston loppuraportin luonnostelu. Myös kehittämisehdotuksia on koostettu ja kehittämisehdotusaihiot tullaan esittelemään seuraavassa kokouksessa. Lisäksi myöntäjille toteutetaan kehittämisehdotuksia koskeva validointityöpaja 30.3. Työpajaan kutsutaan jaostotyössä mukana olleiden tahojen lisäksi muita tutkimusrahoitusta myöntäviä viranomaisia.

6 Valtionavustusten tietovaranto: Vaikutusketjut

Todettiin tiedoksi valtionavustushankkeessa laadittu vaikutusketjumalli. Malli on tarkoitettu tukemaan vaikutuslähtöistä ajattelua valtionavustustoiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Lähtökohtana on, että haun tavoitteet ovat strategisella tasolla ja kiinnittyvät tavoiteltaviin vaikutuksiin. Hakijat voivat hyödyntää vaikutusketjuja toiminnan suunnittelussa. Vaikutusketjuja voidaan käyttää kahdella tavalla: a. valtionapuviranomainen asettaa välillisiin ja välittömiin vaikutuksiin liittyvät tavoitteet ja hakijat kertovat hakemuksella mihin välittömiin vaikutuksiin ja tuloksiin he pyrkivät, millä tuotoksilla ja toiminnalla niitä aikaan saadaan ja mitä resursseja toimintaan tarvitaan ja b. valtionapuviranomainen suunnittelee vaikutusketjun valmiiksi ja avustusta myönnetään suunnitellun toiminnan toteuttamiseen.

Vaikutusketjujen soveltuvuutta eri hakijaryhmäkohtaisiin tarpeisiin on arvioitu hakijaryhmäkohtaisten jaoston toimesta. Tutkimustoiminnan osalta todettiin, että tavoitteita on asetettu esim. teemakohtaisissa hauissa, hallinnonalan strategioissa, tulosohejauksessa ja TKI-agendoilla. Vaikutuksen todentaminen on koettu osin haasteelliseksi. TKI toiminnassa sekä rahoittajalla että saajalla on näkemys siitä, millainen tutkimus tukee parhaiten tavoitteiden saavuttamista tai on vaikuttavaa. Usein tutkimushankkeita arvioidaan kansainvälisten arvioitsijoiden toimesta. Vaikutusajattelun todettiin olevan hyvällä tasolla ja siihen ei kohdistu kehittämistarpeita.

7 Valtionavustusten talouden käsitteitä

Käytiin lävitse talouden käsitteitä ja niihin liittyvää logiikkaa. Tehdyssä määrittelyssä ei ole kuvattu kaikkia vaihtoehtoja, joita on käytössä. Esimerkiksi tulojen huomioimisessa on monia vaihtoehtoja ja sitä on voitu määrittellä kyseistä avustusta koskevassa lainsäädännössä tai käsittely riippuu toiminnan luonteesta. Käsitteitä on työstetty ja käsitelty myös valtionavustushankkeen sanastotyöryhmässä, järjestöjaostossa ja kuntien valtionavustuskäytänteitä tarkastelleessa investointityöryhmässä.

Omarahoitusosuuden sijaan esitetään, että käytettäisiin omavastuuosuuden käsitettä selkeyttämään tilannetta. Omavastuuosuus on hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista toteuttajan vastuulle jäävä osuus. Omavastuuosuus ei voi muodostua ei hyväksyttävistä kustannuksista tai maksutta käyttöön saatavista resursseista (in kind). Hankkeen todelliset kustannukset ovat usein huomattavasti suuremmat kuin hankkeen hyväksyttävät kustannukset, jolloin osa omavastuuosuudesta jää piiloon. Toteuttajan olisi hyvä tietää, mitkä ovat hankkeen todelliset kustannukset suhteessa hyväksyttäviin kustannuksiin, jotta voidaan varmistua taloudellisten resurssien riittävydestä. Jossain tapauksissa (esim. start upit) on tarkoituksenmukaista pyytää tietoa siitä, miten omavastuuosuus tullaan rahoittamaan. Kysymys ei yleensä ole relevantti tutkimusorganisaatioiden kohdalla. Omavastuuosuus käsitettä pidettiin hyvänä.

Tulolla tarkoitetaan vastikkeellisesta toiminnasta saatava rahamäärää ja rahoituksella katetaan avustuksella rahoitettavan toiminnan tai hankkeen kustannuksia. Kyseessä on vastikkeeton toiminta. Taloudellisesta toiminnasta saatavat tulot ja syntyvät kustannukset tulisi eriyttää avustettavasta hankkeesta. Tulojen huomioon ottamisessa on eri vaihtoehtoja. Valtionavustuslaissa todetaan, että valtionavustuspäätöksessä tulee kertoa tulojen vaikutus valtionavustuksen määrään ja käyttöön. Laissa ei kuitenkaan sanota, miten tulot tulisi ottaa huomioon. Todettiin, että taloudellinen toiminta ja avustuksilla rahoitettu toiminta/yhteisrahoitteinen toiminta on eriytetty tutkimusorganisaatioissa. Eriyttämiseen liittyen on hyvä huomioida, että jos rahoittaja haluaa itselleen tuotoksia, niin nämä on eriytettävä ja toteutettava hankintoina. Tulokäsitteen osalta muistutettiin myös valtionhallinnossa käytössä olevista yhteisrahoitteisen ja yhteistoiminnan tuottojen käsitteestä sekä maksullisen ja yhteistoiminnan toiminnan selkeyttämisen tarpeesta. Määriteltyjä käsitteitä ja niihin liittyvää logiikkaa pidettiin selkeänä ja toimivana.

Lisäksi tarkasteltiin maksutta käyttöön saatavia resursseja. Niiden osalta on tärkeää huomioida, että niitä koskevat erät eivät ole saajan kirjanpidossa. Resursseja voidaan huomioida eri tavoin avustettavassa toiminnassa; niitä ei oteta huomioon, otetaan huomioon avustuksen myöntämiseen positiivisesti vaikuttavana tekijänä tai otetaan huomioon avustustasoa nostavana tekijänä. Jos resurssit vaikuttavat myöntämiseen, niiden toteutuminen on todennettava. Mikäli resurssit vaikuttavat avustustasoon korottavasti, ne on arvioitava rahamääräisesti läpinäkyvin ja yhdenmukaisin periaattein. Esitetyt määrittelyt ja toimintalogiikkaa pidettiin selkeänä ja hyvänä.

Talouden käsitteitä ja toimintalogiikkaa käsitellään vielä hankkeen lakijaostossa ja menettelyitä kuvataan valtionavustushankkeen oppaisiin. Lisäksi asioita käydään lävitse valtionavustuspalveluita käyttöönottavien viranomaisen kanssa. Todettiin, että käsitteitä ja toimintalogiikkaa olisi hyvä kouluttaa laajemmin tai järjestää esim. tietoisuuksia korkeakoulukentälle.

8 Valtionavustustoiminnan tietovarantojen rajapinnat

Todettiin tiedoksi tietovarantoja koskeva kuvaus. Valtionavustustoiminnan tietovarantoihin liittyvä rajapintoja on tunnistettu ja ne liittyvät erilaisiin aihekokonaisuuksiin tunnistuksesta, maksatukseen, viestintään ja velvoitteiden hoitoon. Tähän mennessä on tunnistettu tarve Haka tunnistautumiseen. Korkeakoulupuolella on paljon erilaisia tietovarantoja, kuten Vipunen, Virta, KOTA-tiedonkeruu. Tutkimustietovarantoa käytiin lävitse sidosryhmätapaamisessa. Rajapintojen tuottaminen haettavina oleviin rahoituksiin ja myönnettyihin rahoituksiin nähtiin tärkeänä. Tutkimustietovarannoissa on liittymäpintaa rakenteilla oleviin avustustoiminnan tietovarantoihin.

Lisäksi tietoa kerätään Tilastokeskukseen tilastoihin. Tietoa tuotetaan myös erilaisten keskitettyjen palveluntuottajien (esim. Certia) toimesta tai tietopalveluiden kehittämiseen on menossa kehittämishankkeita (Digivisio). Valtionapuviranomaisilla on omia asiointipalveluja sekä tietovarantoja ja -varastoja, joita käytetään eri tarkoituksiin. Koulutuksen ja tutkimuksen tietovarantoja, palveluita ja aineistoja on laajasti tarjolla. Digi- ja väestöviraston yhteentoimivuusalustalla on julkaistu yhteiskäyttöisiä koodistoja.

Tutkimusjaosto keskusteli tietovarantoihin liittyvistä kehittämistarpeista. Erityiseksi kehittämiskohteeksi nostettiin talouden raportointi. Raportoinnin kehittäminen ja automatisointi parantaisivat mahdollisuuksien mukaan tiedon laatua ja vähentäisivät työmäärää. Hyvän perustan luo korkeakoulujen taloushallinnon yhtenäinen koodisto. Lisäksi korostettiin eri tietovarannoissa olevan tiedon yhteneväisyyttä. Yhtenä esimerkkinä hanketietovarannoista tuotiin esille maa- ja metsätalousministeriön käytössä ollut Hankehaavi. Tietovarantojen tarkastelua rikastetaan sidosryhmätapaamisissa.

9 Valtionavustusten tietovaranto: Avustuspäätökset

Käytiin keskustelua avustuspäätöksestä. Valtionavustuspalvelujen tietovarantojen päätösprosessi on määritelty ja ensimmäiset valtionavustuspäätökset on tehty. Niihin liittyen on myös määritelty päätöksen tietorakennetta huomioiden hallintolaista ja valtionavustuslaista tulevat säädökset. Avustuspäätöksissä on tärkeää huomioida, että vakioehdot ovat avustuspäätöksen liitteenä. Avustukseen liittyvät, vakioehdoista poikkeavat erityisehdot kirjataan päätökseen. Vakioehtoja käytiin lävitse edellisessä tutkimusjaoston kokouksessa. Todettiin, että tutkimushanketta koskeviin päätöksiin liittyen ei ole tunnistettu erityispiirteitä.

10 Valtionavustushankkeen tilanne

Todettiin tiedoksi valtionavustushankkeen tilanne.

11 Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

12 Seuraava kokous

Tutkimusjaoston seuraava kokous pidetään 15.3.2023 klo 12.00-14.00 TEAMS. Seuraavan kokouksen esityslistalla on tutkimusrahoituksen käsitteet ja käytänteet sekä yhteishankkeet sekä kehittämisehdostusaihiot.

13 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 10.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi,

Ulla Suomela, erityisasiantuntija, tutkimusjaoston sihteeri

Liitteet -

Jakelu Tutkimusjaoston jäsenet

Tiedoksi Ohjausryhmän jäsenet
Hankeikkuna